

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

**ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА
У СВІТЛІ
СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ**

Матеріали
Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції
з міжнародною участю

14–15 квітня 2016 року

Харків
Видавництво НФаУ

2016

УБК 811.111:811.161.2:811.124:378

Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм: [матеріали Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції з міжнародною участю] (14–15 квітня 2016 року, Харків). – Х. : Вид-во НФаУ, 2016. – 400 с.

Відповідальна за випуск Є. І. Світлична

Стиль та орфографія авторів збережені.

За зміст матеріалів несуть відповідальність автори.

Наукове видання

**ГУМАНІТАРНА СКЛАДОВА
У СВІТЛІ
СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ**

Матеріали

Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(14–15 квітня 2016 року)

різноманітних науково-методичних програмах, а саме: у науково-методичних та практичних конференціях, семінарах, тренінгах і вебінарах, які проводяться провідними організаціями в галузі методики викладання іноземних мов: British Council, Cambridge University, Oxford University, Macmillan та Pearson Education. Знання та навички, які отримані у таких програмах, знаходять відображення під час проведення практичних занять, а також у навчально-методичних і наукових публікаціях викладачів кафедри.

Таким чином, запропонована низка підходів у викладанні англійської мови у медичному університеті є суттєвою. Перспективою подальшої роботи є розроблення та імплементація в навчальний процес спеціальних курсів для підготовки до складання міжнародних іспитів з англійської мови, що допоможе студентам і слухачам курсів досягнути бажаного рівня англійської мови та бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Галина Волкова

Запорізький державний медичний університет

(Запоріжжя, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ТА МЕТОДИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПІДРУЧНИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Стрімкий розвиток міжнародних відносин України з іншими країнами світу, розширення галузевих та наукових зв'язків зумовлюють потребу держави у висококваліфікованих спеціалістах в усіх напрямках економіки, медицини і фармації в тому числі, у фахівцях, що на належному рівні володіють іноземною мовою (ІМ), щоб самостійно та швидко встановлювати контакт із зарубіжними партнерами, плідно користуватися результатами наукових і практичних досліджень і висновків, які викладено в друкованих або віртуальних виданнях.

Вирішення цих завдань вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту навчання ІМ, а також створення нових навчальних матеріалів. В Україні вже розроблені принципово нові програми з іноземних мов як для мовних вищих навчальних закладів (ВНЗ) (Програма з англійської мови для університетів/інститутів (2001)), так і для вивчення ІМ професійного

спілкування (Програма з англійської мови для професійного спілкування (2005)), іноземна мова (за професійним спрямуванням) (Програма для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів III – IV рівнів акредитації за спеціальністю 5.1 20 20 101 «Фармація» (2011)).

Аналіз підручників та НМК, що використовуються українськими ВНЗ для навчання англійської мови фармацевтів, виявив низку недоліків у всіх названих групах підручників / НМК. Основним зауваженням до вітчизняних підручників залишається їхній некомунікативний характер, відсутність проблемних завдань, незадовільний погляд на розвиток вмінь «зрілого читача» (С. К. Фоломкина), недостатній ілюстративний ряд та обмежене використання його функцій (не представлені або наведені в малій кількості фото, рисунки, графіки, діаграми, що ілюструють соціокультурний контекст ситуацій).

Наявні підручники англійської мови для студентів фармацевтичного факультету авторів Л. Я. Аврахової, М. В. Григор'євої, Т. Н. Івіної та ін. мають непогану методичну організацію. На жаль, багаторічний досвід користування цими матеріалами у навчальному процесі, думки колег та розповіді студентів вказують на великий недолік наповнення тематичних текстів цих підручників. Матеріал багатьох текстів і вправ не зрозумілий не тільки студентам першого і другого курсів, але й викладачам мови – обидві категорії не мають необхідних фонових знань із різновидів хімії та біології, економіки фармації, медицини. Студенти вивчатимуть ці дисципліни на старших курсах. Чи є правильним, що викладач англійської мови розповідає студентам про класифікацію розчинів і основ, особливості вживання тих чи тих ліків, способи виготовлення тих чи тих лікарських форм? Крім того, не є таємницею, що дуже багато студентів, що вивчають фармацію, мають дуже низький рівень знань з англійської мови та володіння нею після школи. Крім того, шкільний рівень знань дисциплін, необхідний для розуміння текстів і виконання вправ на заняттях англійської мови, залишає бажати кращого. Така ситуація ускладнює вивчення мови в аудиторії і майже унеможлиблює робити це самостійно. Крім того, підручники не завжди враховують послідовність формування та розвитку професійного комунікативного ядра іноземної мови та не повною мірою відтворюють вимоги навчання за Болонською системою.

Таким чином, наявною є необхідність створення сучасних національних НМК з ІМ, які відповідали б державній програмі, моделювали діалог двох культур, враховували індивідуальні та вікові особливості студентів України,

їхні професійні потреби, формували спроможність здійснювати міжкультурне ділове та суто професійне спілкування на ІМ.

Мета статті – розкрити методичну складову змісту та рекомендувати можливу структуру підручника англійської мови для студентів фармацевтичного факультету.

Основний курс вивчення іноземної мови за Планом та Програмою Міністерства охорони здоров'я України (Київ, 2011) викладається у перших трьох семестрах навчання у вищій школі. За цей час потрібно сформуванати і розвинути у студентів вміння і навички володіння фаховою іноземною мовою.

Організація навчального процесу з вивчення англійської мови на фармацевтичному факультеті здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу.

До змісту основного підручника англійської мови для студентів фармацевтичного факультету слід вкладати загально наукові та художні тести, що адаптовані до рівня фонових і мовних знань студентів, і вправи.

Тексти повинні відповідати тематиці, визначеної програмними вимогами Міністерства охорони здоров'я України (2011).

Система вправ, як правило, має узгоджуватися із загальноприйнятою в нашій країні (С. Ю. Ніколаєва). Вона включає в себе мовні і мовленнєві вправи. Мовні вправи діляться на фонетичні, лексичні, граматичні і вправи на переклад. Лексичні і граматичні вправи за характером розділяються на рецептивні і продуктивні. Серед мовленнєвих вправ мають бути вправи на читання й говоріння, які, у свою чергу, спрямовані на розвиток вмінь рецепції, репродукції і продукції мовлення. Вправи виконуються в аудиторії чи вдома, що визначає викладач, із словником чи без нього. Кількість вправ для виконання залежить від мовленнєвих здібностей студентів і розуміння системи вправ викладачем, а також від деяких об'єктивних факторів.

Пропонуємо таку структуру підручника:

- Методична записка
 - Фонетичний практикум
 - 6 розділів
1. Загальні відомості про майбутню професію фармацевта. Як отримують професійну освіту в Україні і за її межами
 2. Хімія. Загальні відомості. Хімія в медицині.
 3. Ботаніка. Загальні відомості. Ботаніка в медицині.

4. Фармацевтичні заклади в Україні та за її межами. Фармацевтичні послуги.

5. Ліки. Форми ліків. Документи, що регламентують роботу фармацевта з ліками.

6. Роль фармацевта у національній системі охорони здоров'я. Засоби збереження здоров'я.

- Англо-український словник містить не менше 2 000 нових лексичних одиниць, розташованих в алфавітному порядку наприкінці посібника.

- Пам'ятки для студентів для роботи із словником, текстом, лексикою, граматику.

У методичній записці разом з актуальність викладається мета, відомості про зміст і структуру посібника, надаються рекомендації про організацію роботи з навчальними матеріалами, інформація про систему вправ, наводяться приклади завдань.

Фонетичний практикум включає пояснення та вправи на вироблення й удосконалення навичок вимови й читання буквосполучень і слів. Вправи практикуму можна використовувати на занятті (аудиторному чи позааудиторному), рекомендувати студентам для самостійної роботи.

Зміст і структура розділів. Порядок роботи. Тематика кожного розділу зрозуміла із назв. Кожен розділ має цілком зрозумілу структуру. Матеріал розділу розраховано на 8 – 9 занять – 16 – 18 годин, що становить 2 місяці – половина семестру.

1 і 2 заняття спрямовані на формування і розвиток потенціального словникового запасу на основі похідних, складних, конвертованих, багатозначних слів, інтернаціоналізмів і стійких словосполучень. Передбачені вправи розуміння вживання латинських терміноелементів у фаховій лексиці англійської та української мов.

Матеріалом цих занять є також вправи на узагальнення знань граматичних категорій англійської мови за частинами мови та синтаксису. Граматичні категорії узагальнені в граматичних таблицях, які супроводжуються рецептивними і продуктивними граматичними вправами.

3 – 4 та 5 – 6 заняття присвячені опрацюванню програмних тематичних текстів загально наукового характеру. Відповідні вправи повинні сприяти

розвитку вмінь аналітичного читання, рецептивних та продуктивних лексичних та граматичних навичок, вмінь підготовленого та непідготовленого говоріння

Кількість тематичних текстів в розділі – 2. Обсяг тексту – 1800 – 2200 знаків. Нотатки після тексту (notes) – це переклад українською мовою 5 – 6 складних з погляду фразеології та граматики словосполучень, частин речення, окремого речення тексту (без особливих пояснень).

Робота із тематичним текстом передбачає дотекстові і післятекстові завдання на рівнях слів і словосполучень, речень, тексту.

7 – 8 заняття відводиться розвитку вмінь різних видів читання: пошукового, проглядового, ознайомлювального (класифікація С. К. Фоломкиної) на основі текстів і спеціальних вправ у розвитку у студентів вмінь різнофункціонального читання та роботи із словником.

Матеріалом ознайомлювального читання є тексти художньої літератури за тематикою розділу та вправи на оволодіння даним видом рецептивної діяльності. Це 1 текст художньої літератури обсягом 2200 – 3000 знаків.

Матеріалом проглядового читання є загальнонаукові тексти за тематикою розділу та вправи на оволодіння цим видом рецептивної діяльності. Це 3 – 4 загальнонаукові тексти обсягом 500 – 700 знаків.

Матеріалом пошукового читання є загальнонаукові та спеціально наукові тексти за тематикою розділу та вправи на оволодіння даним видом рецептивної діяльності. Це 1 – 2 загальнонаукові та спеціально наукові тексти обсягом 700 – 1000 знаків.

Усі тексти супроводжуються відповідними вправами.

9 заняття – підсумкове у вигляді письмового тесту та усно-мовленнєвої частини.

Словник має бути створений за вимогами лексикографії і повинен містити не менше 2000 нових лексичних одиниць, розташованих в алфавітному порядку наприкінці посібника.

Додаток. Пам'ятки для студентів: робота зі словником, текстом, лексикою, граматиною визначатиметься алгоритмом і послідовністю дій того чи того порядку.

Система вправ і приклади можливих завдань повинні бути представлені у вигляді рекомендацій як для викладачів, що організують процес навчання, так і для студентів, які його здійснюють.

Прикладом методичних рекомендацій з організації підсумкового контролю можуть бути такі положення.

Підсумкове заняття викладач може проводити, керуючись вказівками кафедри про організацію контролю, добирати мовний і мовленнєвий матеріал тестових завдань за власним розсудом або зовсім вилучити із схеми занять за цим посібником.

На нашу думку, його можна будувати за такою схемою:

- 45 хвилин – Підсумковий письмовий тест:
 - Фонетика – 5 завдань;
 - Лексика, переклад – 20 завдань;
 - потенційний лексичний запас, латина – 5 завдань;
 - лексика за тематикою розділу – 15 завдань;
 - Граматика розділу – 13 завдань;
 - Читання – 1 – 2 завдання.
 - 45 хвилин – Тестування мовленнєвих вмінь:
 - Читання – текст 03 – 0,5 сторінки: шрифт 12 інтервал 1 (художній, науково-популярний за тематикою розділу);
 - Дайте письмові відповіді на питання до тексту – 2-3 питання
 - Придумайте назву тексту. Запишіть його.
 - Складіть письмово план розповіді змісту тексту.
 - Напишіть резюме до тексту.
 - Усне мовлення.
 - Протягом 5 хвилин підготуйте таке усно мовленнєве завдання.
- Ваша відповідь не повинна перевищувати 3 хвилин.

- Розкажіть про...
- Ви (хто), знаходитесь у (де). Розкажіть (кому) про (що).

Викладачам рекомендується дотримуватися визначеного авторами порядку опрацювання текстових і методичних матеріалів розділу. З об'єктивних чи суб'єктивних причин викладач може самостійно доповнити обсяг вправ, доповнити їх кількість, удосконалити їх методичний добір, користуючись зазначеними нижче рекомендаціями.

Запропонована схема створення підручника основного курсу англійської мови на фармацевтичному факультеті відповідає вимогам організації процесу

навчання за кредитно-модульною системою і може бути використана у створенні підручників інших іноземних мов у немовних ВНЗ України.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Англійська мова спеціального вжитку (ESP) в Україні: Допроєктне дослідження.** – К.: Ленвіт, 2004. – 124 с.
2. **Гальскова Н. Д.** Современная методика обучения иностранным языкам: [пособие для учителя] / Н. Д. Гальскова. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с.
3. **Маслыко Е. А.** Настольная книга преподавателя иностранного языка: [справ. пособие] / Е. А. Маслыко [и др.]. – Минск: Выш. шк., 2004. – 314 с.
4. **Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник]** / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник, С. В. Гапонова, Г. А. Гринюк. – К.: Ленвіт, 2002. – 327 с.
5. **Ніколаєва С. Ю.** Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): [навчальний посібник] / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2008. – 286 с.
6. **Пассов Е. И.** Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М.: Педагогика, 1989. – 237 с.
7. **Програма з англійської мови для професійного спілкування** / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок [та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
8. **Фоломкина С. К.** Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина/ – М.: Педагогика, 1987. – 254 с.

Михайло Гавриш

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна)*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОМОВНИХ ДИСЦИПЛІН

Освітній процес з іноземних мов у нелінгвістичних ВНЗ має *триєдину* мету, яка полягає у формуванні *іноземномовної комунікативної* (1) *професійно орієнтованої* (2) *міжкультурної* (3) *компетенції* студентів. Така цілеспрямованість є безпосередньою реакцією на сучасні виклики ринку праці, який потребує все більше фахівців, здатних автономно здійснювати професійну діяльність в нинішньому глобалізованому міжнародному середовищі.